

Kgoši Kayanja Le Morwedi Wa Gagwe

Inkosi Undabenhle Nendodakazi Yayo

- Amana Yunus
- Natalie Propa
- Dikeledi Queen Phokane
- Sepedi / Zulu
- Level 4

Kgale kgale, bogologolo go be go na le kgoši yeo e bego e bitšwa Kayanja. O be a dula ka mošate le mmakgoši mmogo le morwedi wa bona e lego kgošigatšana Apenyo. Kgošigatšana Apenyo e be e le kgarebe ye botsana yeo lesogana le lengwe le le lengwe le bego le rata go monyala. Kgoši Kayanja o be a beile seroto sa magadi a theko ya godimo go morwedi wa gagwe.

...

Kudaladala, kwakunenkosi ogama layo kwakunguNdabenhle. Inkosi le yayihlala esigodlweni nendlovukazi kanye nendodakazi yayo, inkosazana ogama layo kwakunguNaledi. UNaledi wayeyinkosazana enhle. Cishe zonke izinsizwa zendawo zazifisa ukuba ziganwe yile nkosazana. Okwakunzima, inkosi uNdabenhle, okunguyise, yayifuna ilobolo elimangazayo ngenkosazana yayo.

Kgauswi le mošate wa kgoši Kayanja, go be go dula Kgošikgolo Aludah. O be a bitšwa “Kgošikgolo” ka lebaka la go re batho ka moka ba dinaga tša kgauswi ba be ba obamela melao ya gagwe. O be a elwa kudu le bao ba sa latelego melao ya gagwe! Mosadi wa kgoši Aludah o sa tšo hlokofala ka bolwetši bja malaria gomme Kgoši Aludah o be a nyaka go nyala mosadi yo mongwe.

...

Eduze nesigodlo kwakuhlala induna, uMtungwa omkhulu. Wayebizwa ngo Mtungwa “omkhulu” ngoba wayehlonishwa yisigodi sonkana. Wayebonisa ulaka kulowo muntu owayengamhloniphi. Inkosikazi yenduna uMtungwa yayisanda kushona, ithathwa yisifo soqhuqho. Manje induna yayisifuna ukuthatha enye inkosikazi.

Kgoši Aludah, wa go nona le go tšofala, o ile a ya go kgoši Kayanja go iša tefo ya magadi a morwedi wa gagwe. Ge banna ba ba bedi ba ba sa swere ditherišano tša tefo ya magadi, mothuši yoo leina la gagwe e lego Kakembo o ile a utswa ditaba tša bona ka tsebe. Kakembo le kgošigatšana Apenyo ba be ba kwana ele ruri.

...

UMtungwa omkhulu waya enkosini uNdabenhle eyozibika ukuthi yena angakhipha ilobolo elingakanani ngenkosazana yenkosi. Babhunga indaba yelobolo lenkosazana nje, umsizi wasesigodlweni, uNelisiwe, uyezwa ukuthi bathini. UNelisiwe wayemkhonzile unkosazana uNaledi.

Kgoši Aludah o ile a dumela go re o tla fa kgoši Kayanja seripagare sa lehumo la gagwe, go akaretša le nalete, yeo e bego e beilwe bjalo ka karolo ya tefo ya magadi. Ditokišetšo tša lenyalo magareng ga kgoši Aludah le kgošigatšana Apenyo di ile tša dirwa ka sephiring. Kgoši Kayanja o be a tseba gore morwedi wa gagwe a ka se thabele sephetho seo sa go mo nyadiša le kgoši Aludah.

...

UMtungwa omkhulu wathi yena angathatha uhhafu wengcebo yakhe ayinike inkosi njengelobolobo. Ngasese, kwenziwa amalungiselelo omshado phakathi kwenduna Umtungwa omkhulu nonkosazana uNaledi. Inkosi uNdabenhle wayazi kahle kamhlophe ukuthi indodakazi yakhe ngeke isijabulele lesi sinqumo.

Beke pele ga letšatši la lenyalo la bogoši, mothuši Kakembo o ile a ya go Apenyo. “Kgošigatšana yaka, tatago o beakantše lenyalo la gago le Kgoši Aludah. Lenyalo leo le tla ketekwa beke ye e latelago,” Kakembo a realo.

...

Sekusele isonto ngaphahambi kosuku lomshado, umsizi uNelisiwe waqonda kunkosazana Naledi. “Nkosazana yami ethandekayo, ubaba wakho uhlela ukukuganisela induna uMtungwa omkhulu. Loku kuzokwenzeka maduze, evikini elizayo.” Kuchaza uNelisiwe.

Kgošigatšana Apenyo o be a tšhošitšwe ke seo a se kwago. O thomile a sa tsebe gore a dire eng. Morago a nagana, “Nka se nyale kgoši Aludah, monna yola yo mo koto, wa go tšofala. Aowa! Ke swanetše go kitimela go Trevor ke bone gore a ka dira eng pele ke šywa ke nako.” Trevor e be e le lesogana la kgošigatšana Apenyo.

...

Inkosazana yathuka umhlola, yangazi ukuthi ithini futhi yenzeni. Emva kwesikhashana seyithi, “Mina, ngeke ngiganele induna uMtungwa omkhulu, indoda endala ekhuluphele kanje. Angeke bakubone loko. Kuzomele ngigijimele kuThando abone ukuthi angenzenjani.” Phela uThando kwakuyisoka lika Naledi.

Bošegong bjoo, Apenyo o ile a khukhuna a tšwa ka mošate. Ge tatagwe a ka lemoga gore o ya kae, a ka befelwa kudu. O ile a kitima a feta ka gare ga sethokgwa sa go thibana, sa go tšhoša, a namela matlapa le mehlašana go fihlela ge a fihla ga Trevor wa gagwe. Ge a fihla motseng wa bo Trevor, o be a lapile, a swerwe ke tlala, a bile a swerwe ke lenyora.

...

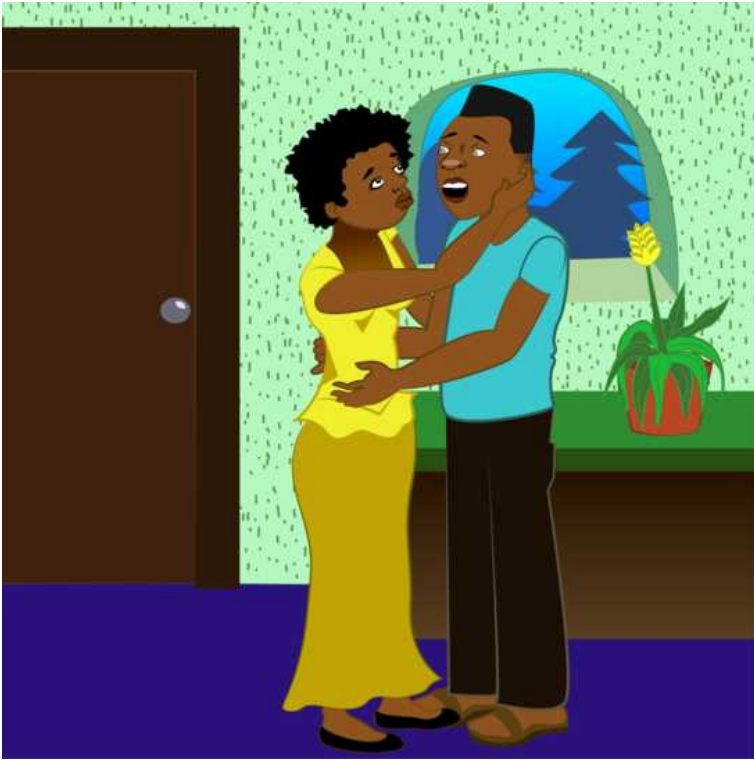
Ngalobo busuku, uNaledi wanyonyoba weqa esigodlweni. Uma uyise wayengezwa ngaloko wayezothukuthela ngokweqile. Wagijima edlula ihlathi elimnyama, eqa amadwala, imihosha nemihoshana, waze wafika esithandweni sakhe uThando. Wafika ekhathele, elambile, onyiwe.

“Lerato la ka, ke ka lebaka la eng o tšwelela ka lebelo leeto le le kaaka o le noši mo bošegong bjo?” Trevor a botšiša. O ile a mo tlela meetse a go nwa a ba a mo fa nako ya go khutša. Trevor o be a sa iketle ge a be a sa emetše Apenyo gore a hlaloše.

...

“Hhayi-bo gugu lami, kwenzenjani? Ungathini ukuhamba ibanga elide kangaka wedwa, ebusuku lobu?” kubuza uThando. Wabe esemlandela amanzi okuphuza, wamdedela ukuba ake aphumule. UThando, wayengakwazi ukubeka isiqe phansi ngenkathi esalinde uNaledi ukuba alande indaba.

“Kgošigatšana yaka, molato ke eng?” Trevor a botšiša. Apenyo o ile a tšea moya ka boima, a bolela ka manyami a re, “Tate o nyaka go nnyadiša le kgošikgolo Aludah. Efela nna nka se nyale monna yola wa go tšhoša. Trevor, ke nyaka go nyala wena le ge o le modiidi. Ke ikemišeditše go sotlega. Ke a go rata.”

...

“Ngitshele, sthandwa sami,” kusho uThando. UNaledi waphefumulela phezulu, wezwakala esethi, “Ubaba ufuna ukungiganisela induna uMtungwa omkhulu. Angikwazi ukugana leya ndoda embi kanjeya. Thando, noma ngabe umpofu kangakanani, mina ngifuna ukugana wena. Ngikulungele ukuhlupheka. Ngithanda wena qha!”

“Efela nna ga ke na tefo ya go lefela magadi a gago kgošigatšana, bjale ka ge o tseba gore ke mošemane wa modiidi,” goa Ila Trevor. Apenyo a fetola, “Ke a tseba efela ke wena fela yoo nka nyalwago ke yena.” O ile a nagana sebakanyana gommea re, “A re sepele re ye go Kategga, monna wa go ba le sekepe re mo kgopele gore a re iše ka mošola wa noka. Ka tsela yeo re ka kgona go tšhaba, le tate a ka se tsoge a re hweditše.”

• • •

“Kodwa manje nkosazana, mina anginalutho, ukukhokhela ilobolo lakho. Wazi kahle, ngimpofu,” kuzikhalela uThando. UNaledi wamphendula wathi, “Ngiyakwazi loko, kodwa nguwe kuphela engingakugana.” Wake wathula isikhashana, wabe esethi, “Nginecebo, masigijimele ku Kwanda, indoda le yesikebhe asiweze sibalekele ngale komfula. Ngaleyo ndlela singeqa, ubaba angasitholi.”

Morago kua mošate, kgoši Kayanja o be a šetše a lemogile gore kgošigatšana Apenyo o timeletše. O ile a laela balata gagwe go mo nyaka metsaneng ka moka. Bašireletši ba kgoši, mašole le batho ka moka ba ile ba nyaka efela ba palelwa ke go hwetša kgošigatšana Apenyo. Ba ile ba boela morago go kgoši ba mmotša gore Apenyo ga a bonagale. “Sepelang kua sethokgweng le yo mo nyaka gona,” Kgoši Kayanja a ba laela bjalo. O be a tenegile kudu.

• • •

Emuva esigodlweni, inkosi uNdabenhle usetholile ukuthi uNkosazana Naledi usenyamalele. Usetshele izinhloli, nabantu bayo ukuba baphume bayoyifuna inkosazana. Abaqaphi benkosi, amabutho, wonke umuntu wagcwala isiganga kufunwa inkosazana yenkosi, kodwa do! Abazange bayithole inkosazana yenkosi. Babuyela emuva enkosini beyoyitshela ukuthi uNaledi akatholakali. Inkosi yabaphendula ngokucasuka, “Hambani niyocinga ehlathini.”

Ge kgošigatšana Apenyo le Trevor ba kitimela kua lebopong, maru a maso a thoma go kgobokana godimo. Ledimo le maatla le be le le tseleng.

...

Ngesikhathi uThando noNaledi begijimela osebeni lomfula, izulu laqala lashintsha, kwaguqubala, kwaba namafu amnyama. Kwakuza isiphepho esikhulu.

Kategga, monna wa sekepe o be a le gare a bofelela sekepe sa gagwe ge baratani bao ba fihla go yena. Trevor o ile a kgopela Kategga gore a ba sesiše go ya ka thoko yela ya noka. Kategga o ile a ganana le kgopelo yeo, a hlaloša gore ledimo le maatla le be le etla, ka fao go tla ba kotse kudu go sesa.

...

UKwanda, indoda yesikebhe wayesabophela isikebhe sakhe ngesikhathi izithandani zifika. UThando wancenga uKwanda ukuba agwedle isikebhe sakhe, abaweze. UKwanda wenqaba, wabachazela ukuthi isiphepho esinamandla sesifikile, kuzoba yingozi ukubaweza.

Trevor o ile a gapeletša le go hlaloša lebaka leo le ba gapeletšago gore ba tshele noka. O ile a tsentšha seatla sa gagwe ka potleng gomme a ntšha legapi a le fa Kategga. Ge Kateggaa e kwa ditaba tša bona le go bona legapi leo le le botse, o ile a ba kwela bohloko. Ka gona, a dumela go ba tshediša noka le ge legodimo le befile.

...

UThando waphikelela echazela uKwanda ukuthi kungani kumele bewelele ngaphesheya. Wafaka isandla sakhe ephaketheni wakhapha igobolondo wanika uKwanda. UKwanda, ezwa indaba yabo, esebona negobolondo elibiza kangaka, wabazwela. Wavuma wagwedla isikebhe wabaweza, yize isimo sezulu sasisibi.

Kategga o ile a gogela sekepe kgauswi le lebopo gomme a ba botša gore ba namele. O ilea tšea disepetša-sekepe ba thoma leeto. Ge kgoši Kayanja le kgoši Aludah ba fihla lebopong, ba ile ba bona batho ba bararo bao ka gare ga sekepe. Ba ile ba lemoga gore baratani bale ba tšhabile. Ledimo le maatla le ile la hlasela sekepe gomme Kategga a palelwa ke go se laola. Kgoši Kayanja a goelela, “Apenyo, boa morago hle! Ke go lebaletše ebile nka se go otle, wena goba Trevor.”

...

Ngokushesha, uKwanda wadonsa isikebhe, bagibela. Wathatha izigwedlo, waqala umsebenzi wagwedla. Kwathi inkosi nenduna befika ngasosebeni lomfula, babona nabaya abantu abathathu esikebheni. Kwabakhanyela ukuthi izithandani zeqile, yizo leziya. Umoya omkhulu waxukuzisa isikebhe, kwaba uKwanda uyehluleka ukusilawula asiqondise isikebke manje. Kwezwakala inkosi isimemeza, “Ndodakazi yami Naledi, ngicela ubuye! Ngiyakuxolela, ngeke nginijezise, wena no Thando.”

Efela go be go šetše go senyegile. Sekepe se ile sa menoga gomme sa lahlela batho bale ba bararo ka meetseng ao a maatla. Boraro bja bona ba ile ba nwelela. Morago ga letšatši leo, yo mongwe le yo mongwe yoo a dulago mmušong wa kgoši Kayanja, o be a dumeletšwe go nyala yoo a mo nyakago go sa kgathalege gore ke mohumi goba ke modidi.

...

Inkosi yasho sekonakele. Isikebhe saketuka, bobathatu baphonseka emanzini ayenamandla. Bonke baminza. Emva kwalesi sehlakalo, wonke umuntu embusweni wenkosi UNdabenhle wakhululeka ukugana noma ukuganwa yilowo amthandayo, ocebile noma ompofu, inqobo uma bethandana.

Storybooks South Africa

global-asp.github.io/storybooks-southafrica

Kgoši Kayanja Le Morwedi Wa Gagwe

Inkosi Undabenhle Nendodakazi Yayo

Written by: Amana Yunus

Illustrated by: Natalie Propa

Translated by: Dikeledi Queen Phokane (nso), Zanele Zuma (zu)

This story originates from the African Storybook (africanstorybook.org) and is brought to you by [Storybooks South Africa](https://global-asp.github.io/storybooks-southafrica) in an effort to provide children's stories in South Africa's many languages.

This work is licensed under a Creative Commons
[Attribution 3.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).